

ROMANUL „AGLAIA A VĂDĂNII” DE EMILIA PLUGARU – ELOGIU ADUS FEMEILOR BASARABENE

*Natalia Străjescu, conf. univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

THE NOVEL „AGLAIA A VĂDĂNII” BY EMILIA PLUGARU – A EULOGY TO BESSARABIAN WOMEN

*Natalia Străjescu, PhD, Assoc. Prof.
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID 0000-0001-9832-2531
strajescu.natalia@gmail.com*

CZU: 821.135.1.09

DOI: 10.46727/c.v3.24-25-03-2023.p15-19

Abstract. The novel *Aglaia a Vădăunii* by Emilia Plugaru presents in its pages the life of the Moldovan village during the Soviet period, after perestroika. His protagonist is a beautiful woman, mother of five children, who raises them alone and educates them in the spirit of faith, verticality and human dignity. It is a novel that pays eulogy to Bessarabian women.

Keywords: values, faith, dignity, village, longing.

Anul 2022 a fost unul destul de productiv pentru literatura română basarabească: noi nume de scriitori afirmați pe firmamentul ei, noi apariții editoriale, care merită a fi citite și promovate publicului, inclusiv elevilor. Scriitura la care am vrea să ne referim în acest articol este romanul *Aglaia a Vădăunii* de Emilia Plugaru, o carte care cucerește din primele pagini prin tonul ei cald și sincer, pur și emoționant totodată. La lansarea romanului, fiind întrebată de unde a pornit povestea eroinei sale, autoarea a menționat: „*Aglaia a Vădăunii* este despre oamenii de la sat, oameni tineri, deștepți și frumoși, care în anii dinaintea războiului erau cu gândul la a-și face familii și a trăi fericiți, dar a început războiul, au venit sovieticii, le-au luat pământul, mai mare tragedie pentru țărani decât să li se ia pământul nu putea fi. Când li s-a dat înapoi, nu mai aveau puteri să-l lucreze pentru că erau în vârstă. Însă atunci, când erau tineri și frumoși, li s-a secerat viața și viitorul. Iată despre ce am dorit să scriu. *Aglaia* s-a născut înainte de război și a trecut prin tot ce știți și voi că au trecut părinții și bunicii voștri.”

Emilia Plugaru, fiind cunoscută mai mult ca autoare de poezii pentru copii, și-a scris romanul la vârsta de 71 de ani, la vârsta când povețele date tinerilor sunt pline de înțelepciune și cumpătate. Probabil, de aceea și eroina căreia i-a dat viață este o femeie de o cumsecădenie rară, un model în toate, un exemplu de curaj și fermitate morală în încercările vieții. Ea este o femeie frumoasă, mamă a cinci copii, care îi crește de una singură și îi educă în spiritul credinței, verticalității și demnității umane. *Aglaia a Vădăunii* e un roman prin care se aduce un elogiu tuturor femeilor basarabene. Autoarea a scris romanul în pandemie, atunci când toată lumea fiind în izolare, trebuia să-și umple timpul cu ceva. Inspirația și harul său creator a făcut ca să plămuiască povestea acestui personaj-simbol. „La baza romanului e câte ceva dintr-o istorie adevărată, văzută, auzită. M-a impresionat în special istoria unei femei și a copiilor ei, descoperită în timpul unei șederi în spital, dar în roman sunt și multe lucruri improvizate. Sper că citind această carte, trecând prin suflet fiecare erou în parte, cititorii vor găsi pentru sine exemple, sfaturi, gânduri pe care le vor aprecia și poate, de ce nu, le vor urma. Vă las cu *Aglaia* și cu oamenii care au trăit alături de ea, sper că mai trăiesc și vor trăi atât timp cât există neamul românesc” [3, p. 398].

Aglaiia e o femeie din satul Vâlcele, din Republica Moldova, un sat pitoresc și plin de farmec, acolo unde s-a născut, a crescut, și-a întemeiat o familie și și-a crescut copiii: „Cât de frumos e satul lor, mai ales primăvara când verdele ca un abur abia de se însăilează. Pomi înfloriți, liniște, împăcare. Chiar dacă în fiecare casă sunt bucurii și tristeți, nu are importanță, satul e viu, respiră, trăiește și acest lucru înseamnă ceva” [2, p. 9]. Își iubește nespun pământul dătător de viață și nu cunoaște un sat mai frumos ca Vâlcele. Pentru nimic în lume nu ar pleca în altă parte sau în lumea mare, iar satul reprezintă pentru ea ADN-ul care ține vie amintirea celor dragi.

A fost întotdeauna „Aglaiia a Vădăanii”: „a Vădăanii a fost și maică-sa, a Vădăanii a fost și bunică-sa de pe mamă. Așa li s-a zis și așa i se zice până-n ziua de azi: «Aglaiia a Vădăanii»” [2, p. 21]. Viața Aglaiei nu a fost una ușoară. Amintirile, frumoase și mai puțin plăcute, nu au fost uitate și nu le-a șters niciodată din memorie. Tatăl ei, Nechita Munteanu, avea o voce grozav de frumoasă. De la el, Aglaiia a învățat toate cântecele vechi, românești. Tot de la el a moștenit și glasul, care va fi transmis urmașilor ei. Când Aglaiia abia împlinise trei ani, tatăl său a plecat la război. S-a întors viu și nevătămat, doar că devenise ursuz și nu prea iubea să cânte doinele de jale de altădată. Apoi a venit foametea organizată din '47. „Foametea, Aglaiia nu o poate uita... Avea aproape zece ani. Nu aveau nimic de mâncare. Dădeau câte un pumn de grăunțe de popușoi la rășniță, amestecau cu miezul de la ciocleji, adăugau apă tulbure, că nici apă nu era prin fântâni, dădeau un clocot, îi puneau cel mai mult ei în farfurie, mâncau în tăcere...” [2, p. 23]. Mulți au murit în acel an și în vara de după foamete. Și tatăl său a fost victima acestui vârtej. Nu de foame a murit, ci din cauză că a mâncat lacom porumb fiert și s-a umflat, sfârșind în chinuri groaznice. A venit acasă viu și nevătămat, ca să moară tot în război. „Pentru Basarabia războiul abia începea. Un altfel de război: prin foamete, colectivizare, deportări, represiuni” [2, p. 25]. Aglaiia ține minte ce e războiul: satul rămăsese pustiu, bărbații au fost trimiși pe front. Cei rămași acasă aveau de muncit pământul, de strâns roada. Satul își continua cursul său.

După foamete au urmat cumplitele deportări. Buneii de pe tatăl său, oameni gospodari, în vara anului 1949 au fost ridicați și strămutați. Nu au ajuns în întunecata Siberie, căci ambii și-au găsit sfârșitul în trenul groazei. Țăranilor li s-a luat în mod abuziv pământul, cea mai mare bogăție a lor. Puterea nouă, așa-zisă eliberatoare, într-o singură zi i-a făcut pe toți săraci. „Omorâți mai întâi prin foamete, duși în miez de noapte de pe la case, expropriat totul, casă și avere, și pământ, până și sufletul le-a fost expropriat” [2, p. 29]. Tradițiile strămoșești au fost înlocuite cu cele sovietice, credința creștină – călcată în picioare, bisericile au fost închise, apoi prefăcute în cluburi sau depozite, icoanele – date jos, arse și distruse, cărțile scrise cu alfabet latin – interzise, iar peste noapte s-a trecut la alfabetul chirilic, la școală Eminescu și scriitorii români au fost înlocuiți cu Lenin și Stalin, se spuneau poezii și se cântau cântece în cinstea lor.

În familia Aglaiei nu se discuta despre asta. Rămasă numai cu mama, aceasta îi zicea: „Nu le mai crede și tu, Aglaie, pe toate. Minciuni, vă îmbibă capul cu minciuni, prefă-te că îi crezi, da' să nu îi crezi... Va veni o zi când dreptatea va răzbate, până atunci, taci, Aglaie. Taci, rabdă și prefă-te că îi crezi” [2, p. 30]. Aglaiia a crezut în cuvintele mamei sale, nu și-a lăsat credința străbună și nu s-a abătut de la povața dată de aceasta.

Mai întâi și-a pierdut tatăl, apoi bunica de pe mamă, bunica Frăsâna, iar după patru ani de la moartea tatălui își pierde și mama. La șaisprezece ani, Aglaiia rămâne singură pe lume. Era fată deșteaptă, învățase bine la școală și credea că își va continua studiile, visând să ajungă chiar la institut, dar își îngropase visele odată cu trupul mamei sale. Alt drum îi pregătise viața, unul spinos și plin de mărăcini. A rămas numai cu Buchet, câinele credincios al casei. Nu a părăsit cuibul părintesc, o durea prea mult, căci „casa ei avea ochii mamei, mâinile mamei, casa ei devenise însăși mama” [2, p. 39]. Universul ei îl constituia acum Buchet și bunica Dochita, de pe tată. Doborâtă de plâns și tristețe, dar nu de soartă, toată iarna Aglaiia a țesut la covorul început de mama sa: „A plâns mult când l-a înșirat în casa cea mare. A plâns mult, îngițea lacrimile ce curgeau fără șir, îi stătea un nod în gât, ar fi vrut să strige, să bocească, să o audă tot satul, tot

pământul, atât de mare îi era durerea...” [2, p. 40]. În acel covor țesut cu multă grijă și dăruire, Aglaia înnodase viața mamei sale, fire de lână colorate, primăveri, bucurii și dragoste și un îneput de primăvară pe care trebuia să-l trăiască de una singură. Ceea ce nu a putut să o dărâme, a făcut-o mai puternică, căci Aglaia s-a născut a fi o luptătoare. A promis să fie fericită pentru toți oamenii dragi ei, care nu au avut acest noroc în timpul vieții lor.

Pentru a se întreține, Aglaia a început să lucreze la ferma din sat. Nu era un lucru ușor, căci trebuia să se trezească la primul cântat al cocoșilor, dar îi erau dragi văcuțele, care i se păreau niște ființe foarte înțelepte și doar lor putea să-și destăinuie amarul. „Vorbea cu ele, le spunea păsul, le spunea cât de mult îi este dor de mama. Le zicea că își ia rămas bun pentru totdeauna de la școală. Visul de a termina școala seară, de a merge undeva pentru a căpăta o profesie, se spulberase” [2, p. 56]. Aglaia creștea frumos, își desfăcea petalele ca o floare, arătând lumii întregi farmecul ei.

Gheorghe este băiatul care se lasă vrăjit de chipul și de glasul Aglaiei. Chiar dacă mama băiatului s-a opus relației lor, ei formează o familie, cununându-se fără binecuvântarea ambilor părinți. Gheorghe venea din familia intelectualilor Tudor și Maria Păduraru. Când au venit sovieticii, tatăl său, Tudor, a fost numit director de școală, iar numele – transformat în Fiodor Vasilievici. Mama sa, Marusea, peste noapte deveni Maria Panteleimonovna. Iar pentru că a ieșit cu colaci frumos rumeniți ca să întârnească „eliberatorii”, a fost numită secretară la Sovietul sătesc. Mult s-a mirat satul când i-au văzut la club împreună pe Gheorghe și Aglaia: „Mirarea cea mare era pe cine ține de mână feciorul Panteleimonovnei, a Marusei lui Fiodor Vasilievici, mai să nu o cunoască: Aglaia? Fata Dăruței a Vădăanii? Orfana asta? De la care putea a vacă? A fost adusă la club de cel mai bogat și mai frumos băiat din sat?” [2, p. 69]. Iar lor nu le păsa de gura satului. Maria Panteleimonovna nu a acceptat-o ca noră până când a presimțit că viața i se apropie de sfârșit. Doar Fiodor Vasilievici a fost la nunta lor, la final, urându-le mulți ani împreună, casă de piatră, i-a binecuvântat și a plecat. Iar Marusea avea să o blesteme pe Aglaia prin tot satul. În acea noapte a nunții s-au unit două suflete pereche, două destine, care aveau să dea naștere la cinci copii: trei băieți și două fete, perpetuând neamul Pădurarilor.

Primul copil al familiei a fost Nichita, apoi Anuța, după care au venit gemenii Petrică și Matei, iar la sfârșit Lucica. Au venit pe rând, la intervale mici, iar asta nu i-a prea plăcut lui Gheorghe. Își dorea foarte mult să aibă o casă mare, să o construiască cu mâinile lor, agoniseau orice ban din vânzarea mierii, căci Aglaiei îi rămăseseră albinele familiei. Însă Gheorghe nu se prea dădea la lucru până când nu a luat Aglaia hățurile în mână: a făcut lampaci, a ridicat casa și totul cu ajutorul oamenilor din sat, care au sărit în ajutor la clacă. Muncea și cânta Aglaia, muncea din răspuțeri de ține se părea că poate să răstoarne pământul. Era bună gospodină și pricepută la toate. Munca nu o speria. Și toate au mers parcă bine până când Maria Panteleimonovna și-a pus umărul la destrămarea familiei lor.

Potrivindu-se vorbelor mamei sale, precum că el, pe de o parte, fiu de intelectuali ar fi putut să stea prin cabinete la Chișinău, iar nu să lucreze pe tractor în colhoz, iar pe de alta – cine știe cu cine a plodit Aglaia copiii, Gheorghe își părăsește familia și pleacă la un coleg de armată în Siberia. Au rămas spulberate visele Aglaiei de a termina casa începută împreună, a stat trei zile fără să se miște din pat. Copiii au fost cei care au readus-o la viață și pentru ei Aglaia nu trebuia să lase mâinile în jos.

Grea a fost perioada până i-a văzut puși pe picioare, chinuitoare i-au fost nopțile și zilele. Împreună cu odraslele sale au terminat de construit casa, au adunat boț cu boț și i-au lipit pereții cu lut, șiroaie de lacrimi i-au udat, ca să se mire un sat întreg de frumusețea de casă ridicată de Aglaia a Vădăanii.

Copiii i-au fost cea mai mare realizare, icoane sfinte care i-au vegheat bătrânețile. Nechita a ajuns profesor de istorie, Anuța a învățat la Conservator, moștenise vocea mamei, Matei și Petrică au învățat la Colegiul de Construcții, iar Lucica la jurnalism. Toți au devenit persoane

respectate și apreciate acolo unde au activat. Aglaia le-a dat tot ce a avut mai bun în ea: cumpătarea, înțelepciunea, respectul față de apropați, față de limbă și patrie. Cu aceste valori fără de preț i-a trimis în lume. Fiecare dintre ei și-au întemeiat familii, frumoase familii, au dat naștere la copii, Aglaia devenind bunică. Nepoții i-au luminit bătrânețile și au dus faima neamului Pădurarilor în toată lumea. Chiar dacă au emigrat și și-au găsit perechea în țară străină, Aglaia nu a simțit singurătate, căci copiii reveneau foarte des la rădăcini, la izvoare, în satul Vâlcele.

Finalul romanului este unul cutremurător. Firul narațiunii se derulează în perioada blesmatului război de pe Nistru, care a curmat vieți nevinovate. „În timp ce unii luptau pentru libertate, pentru dreptul de a fi stăpâni la ei acasă, alții luptau ca lucrurile să rămână cum au fost.

În partea stângă a Nistrului – revolte, în sudul Moldovei – revolte, în 1992 de la revolte s-a ajuns la războiul de pe Nistru. Iar acolo unde e război, e și pierdere de vieți omenești, e tragedie, e lacrimi, dureri, răni care țin să nu mai dispară vreodată...” [2, p. 322]. Trei băieți a avut Aglaia și toți trei au plecat pe front, ca să-și apere ce e al lor, al nostru, să-și apere țara, limba, neamul, alfabetul. Cel mai determinat era Petrică, lăsându-și soția și cei doi copii în grija Aglaiei: „Ni-e dor de limba noastră... Ani de zile nu am vorbit-o, am schilodit-o, schimonosit-o, schilodindu-ne astfel sufletele. Ani de zile ni s-a impus altceva, părea că ne împăcasem, dar de fapt nu aveam încotro, trebuia să supraviețuim” [2, p. 325]. Această înverșunare și patimă de a lupta în numele valorilor străbune a fost fatală pentru Petrică. Au revenit acasă toți trei: Nechita și Matei pe picioare, Petrică – în sicriu de zinc. A ars de viu în mașina în care s-a tras. L-au recunoscut după cruciulița de argint de la gât. Se năruia pământul sub tălpile Aglaiei. Nici această cumplită tragedie nu a doborât-o. Orice nu i-ar fi pregătit destinul, ea trebuia să meargă înainte.

Copiii i s-au împrăștiat în lumea mare, s-au ademenit unul pe altul și s-au susținut, pentru că în țară era greu, nu se plăteau salarii, iar oamenii o duceau anevoie de la o zi la alta. Se trecuse din viață Marusea, după ce a venit la Aglaia și i-a cerut iertare pentru toate nedreptățile, a murit și Gheorghe pe pământ străin, iar „Aglaia rămânea să trăiască, să le dea de pomană, să-i pomenească, să sufere, să plângă, să-i susțină pe cei vii” [2, p. 350].

S-ar părea că în roman autoarea își pune eroina la grele încercări, de parcă i-ar testa rezistența și forța de depășire, dar orice provocare venită din partea soartii o face pe Aglaia mai puternică și determinată de a ieși cu capul sus. Nu a fost înfrântă nici atunci când a stat în comă câteva zile, din cauza acelei lovituri la cap, în urma conflictului cu soțul răătăcit, care venise în Moldova și pretindea să trăiască în casa Aglaiei. Soarta îi oferă în final bucurii de care nu a avut parte întreaga viață: deși stabiliți în țările europene, nepoții îi sunt crescuți în spiritul valorilor moștenite de la Aglaia. Credința, demnitatea, bunătatea, corectitudinea și înțelepciunea i-au călăuzit viața Aglaiei, și-a crescut și educat copiii de una singură în spiritul lor și sunt perpetuate prin nepoții ei. Iar vocea Aglaiei răsună pe cele mai mari scene din lume datorită lui Ștefănel, băiatul fiului ei, Petrică, ajuns acum cântăreț de operă.

Într-un interviu realizat de scriitoarea Irina Nechit, Emilia Plugaru mărturisește: *Aglaia a Vădăni* „este despre un personaj despre care voiam să scriu demult, o țărăncă frumoasă dintr-un sat moldovenesc, despre trăirile ei în universul rural care o înconjoară. Vorbesc de perioada politică prin care trece (anii sovietici, cei de după *perestroika*, anii migrației moldovenilor peste hotare etc.). O ființă firavă, dar care merge curajoasă prin viață. E ca un munte de verticalitate, bunătate, răbdare și credință. Mi-a plăcut mult să scriu acest roman pentru că îmi place lumea de la sat și cred că oamenii de la țară trebuie puși în valoare” [1, p. 12].

Criticul literar Vitalie Răileanu a spus că *Aglaia a Vădăni* este un roman-doină, care reprezintă verva sipițială a neamului nostru, iar astfel de romane răscolesc sufletul. Acest personaj feminin poate fi întâlnit în toate satele țării noastre și reprezintă un model de umanitate. Paginile acestei scriituri te prind, chiar de la început, ca într-o pânză de păianjen. L-am citit cu nesaț și cu o sete nebună de lectură. Am criticat și am acuzat personajele, le-am certat și le-am lăudat, am râs și am plâns. Da, am plâns destinul Aglaiei, destinul mamelor Basarabiei. Aglaia

nu e persoana care urăște sau poartă dușmănie cuiva, nu invidiază și nu detestă oamenii din comunitatea sa. Din contra, încearcă să ofere ajutorul celui care are nevoie de el. Uneori cu povața și îndemnul, alteleori cu exemplul propriu, ea reușește să stârpească viciile în familia sa și să-și educe frumos copiii. Iar în toate, îl are pe Dumnezeu alături. Soarta Aglaiei reprezintă, de fapt, destinul țării, al neamului nostru.

BIBLIOGRAFIE

1. Interviu cu Emilia Plugaru, scriitoare. *Nu ne naștem pentru chin, ci pentru Fericire*. În: *Gazeta de Chișinău*, Chișinău, 2021, 22 octombrie, nr. 39 (86). 24 p. ISSN 25873784
2. PLUGARU, E. *Aglaia a Vădăanii*. Chișinău: RP Editor, 2022. ISBN 978-9975-145-51-0
3. PLUGARU, E. *Mulțumiri*. În: Emilia Plugaru. *Aglaia a Vădăanii*. – Chișinău: RP Editor, 2022. 398 p. ISBN 978-9975-145-51-0